

S P R A W O Z D A N I A

JAŚMINA ŚMIECH
Uniwersytet Śląski w Katowicach

SPRAWOZDANIE Z KONFERENCJI NAUKOWEJ
II SOSNOWIECKIE FORUM JĘZYKOZNAWCZE

W dniach 22 i 23 września 2016 roku w Centrum Naukowo-Dydaktycznym Instytutów Neofilologicznych Uniwersytetu Śląskiego w Sosnowcu odbyło się II Sosnowieckie Forum Językoznawcze organizowane przez Instytut Filologii Wschodniosłowiańskiej Uniwersytetu Śląskiego. Celem konferencji był przegląd aktualnych kierunków badawczych w lingwistyce ze szczególnym uwzględnieniem badań prowadzonych w ramach językoznawstwa slawistycznego. To odbywające się co dwa lata wydarzenie naukowe w swojej drugiej odsłonie zgromadziło trzydziestu uczestników reprezentujących trzynaście ośrodków naukowych z kraju i zagranicy. Gości powitała prodziekan ds. studenckich i kształcenia dr hab. Jolanta Latkowska.

Dwudniowe obrady obejmowały szerokie spektrum tematyczne. Podjęto między innymi tematykę metodologii badań językoznawczych. Andrzej Charciarek (Uniwersytet Śląski) w referacie *Параллельный корпус InterCorp как источник переводных эквивалентов* zaprezentował przydatność korpusu równoległego Intercorp w badaniach przekładoznawczych. Anna Krzywicka-Ustrzycka (Uniwersytet Opolski) podzieliła się refleksjami metodologicznymi w referacie *Problemy podejścia metodologicznego do badania językowego pierwszego pokolenia przysiedleńców z Kresów południowo-wschodnich*, przedstawiając możliwości i ograniczenia metody dialektologicznej i socjolingwistycznej. Artur Czapiga (Uniwersytet Rzeszowski) w referacie *Mechanizm interpretacji wypowiedzi zawierających aprobatę — studium pragmalingwistyczne* zaproponował model rozpoznawania aprobaty jako aktu mowy oraz przedstawił możliwości jego zastosowania na przykładzie wypowiedzi polskich, rosyjskich i angielskich zawierających internacjonalny marker *okay*. Maciej Labocha (Uniwersytet Śląski) zaprezentował referat *Nauka, sztuka czy produkt rynkowy? Kilka uwag o miejscu leksykografii wśród dyscyplin lingwistycznych i nie tylko*, w którym podzielił się refleksją teoretyczną oraz wątpliwościami praktycznymi, dotyczącymi sposobu podawania informacji gramatycznej w artykułach słownikowych.

Kolejną grupę stanowiły wystąpienia rozpatrujące zjawiska językowe na tle aktualnej rzeczywistości polityczno-społecznej. Joanna Wasiluk (Uniwersytet Warszawski) w referacie pod tytułem *Полемика в сетевых СМИ: языковые особенности построения текста (на примере профессиональных сетевых изданий)* przedstawiła charakterystykę językową tekstów polemicznych opublikowanych w inter-

netowym wydaniu gazety „Izwestija” ze szczególnym uwzględnieniem językowych środków perswazyjnych. Jadwiga Tarsa (Uniwersytet Opolski) swoje wystąpienie pod tytułem *Strategie językowe trolli internetowych* poświęciła technikom celowego utrudniania komunikacji w internecie, pośród których wyodrębniła łamanie zasad ortografii, dyskredytowanie rozmówcy, wykorzystywanie negatywnych stereotypów oraz publikowanie wypowiedzi niezwiązanych tematycznie z treścią postu. Ewa Kapela (Uniwersytet Śląski) wygłosiła referat pod tytułem *Neologizmy polityczne w nagłówkach tekstów medialnych*, w którym poddała analizie neologizmy rosyjskie odnoszące się do ukraińskich protestów politycznych z 2013 roku oraz kształtujących się pod wpływem tych wydarzeń stosunków ukraińsko-rosyjskich. Neologizmy takie jak „крымнаш”, „ватник” czy „колорад” zostały ujęte jako słowa-klucze charakteryzujące stan społeczeństwa oraz pozwalające zrozumieć, w jaki sposób aktualne zjawiska pozajęzykowe są konceptualizowane przez użytkowników języka w określonym momencie historycznym. Henryk Jaroszewicz (Uniwersytet Wrocławski) przedstawił referat pod tytułem *Proces językowej emancypacji Czarnogórców na przełomie XX i XXI w. w pracach serbskich, czarnogórskich i polskich językoznawców* stanowiący przegląd stanowisk w sprawie autonomiczności języka czarnogórskiego w kontekście polityczno-społecznym.

W szerszym kontekście kulturowym problemy językowe ujęła Katarzyna Jastrzębska (Uniwersytet Jagielloński) w referacie pod tytułem *Язык как зеркало сознания постсоветского человека. Проза Романа Сенчина*, ukazując jak na poziomie języka bohaterów prozy Romana Senczina można zrekonstruować obraz człowieka postradzieckiego, którego mentalność została ukształtowana przez doświadczenia okresu stagnacji lat 70. oraz transformacji lat 90. Elementom kulturowym obecnym we współczesnej komunikacji został poświęcony referat Izabeli Nowak (Uniwersytet Śląski) pod tytułem *Dialog kultur — kultura dialogu. Rossica i polonica w polskiej i rosyjskiej przestrzeni publicznej*, w którym zanalizowane zostały takie leksemy jak „sort”, „putinowszczyzna”, „wierchuszka”, „пан”/„паны”, czy wyrażenie „холера ясна” ze względu na pełnione przez nie cele illokucyjne.

Liczną grupę referatów stanowiły analizy porównawcze — rosyjsko-czeskie oraz rosyjsko-polskie — opisujące jednostki języka na poszczególnych jego poziomach. Jindřich Kesner (Uniwersytet Hradec Králové) wygłosił referat *Новые исследования по теме «Неизменяемое определение в русском и чешском языках»* ilustrujący różnice składniowe między językiem rosyjskim a czeskim. Kolejny gość z Czech, Lukáš Plesník (Uniwersytet w Ostrawie) w wystąpieniu *Греко-латинские квазипрефиксальные терминологические элементы в процессе терминологического словообразования (руско-чешское сравнение)* porównywał rolę greko-lacińskich formantów prepozycyjnych, takich jak „auto-”, „anty-”, „bio-”, „hydro-”, „inter-”, w czeskim i rosyjskim systemie słotwórczym. Obok analiz czerpiących z tradycji strukturalistycznych przedstawiono referaty poświęcone konceptualizacji i językowemu obrazowi świata. Małgorzata Borek (Uniwersytet Śląski) wygłosiła referat pod tytułem *O metaforycznym wyrażaniu talentu w języku polskim i rosyjskim*, w którym rekonstruowała językowy obraz talentu oraz geniuszu zawarty w polskich i rosyjskich metaforach językowych. Kolejnym wystąpieniem z dziedziny językoznawstwa kulturowego był referat Gabrieli Wilk (Uniwersytet Śląski) pod tytułem *Глаголы семантического поля «трудова́я деятельность» в русско-польском сопоставлении (лингвокультурный аспект)* zawierający analizę rosyjskiego i polskiego materiału słownikowego. Porównanie polskich i rosyjskich zwrotów adresatywnych było tematem wystąpienia Anny Rudyk (Uniwersytet Rzeszowski), która

wygłosiła referat pod tytułem *Terminy pokrewieństwa w funkcji zwrotów adresatywnych (na materiale języka polskiego i rosyjskiego przekładu)*. Zaprezentowane przykłady zostały zaczerpnięte z polskiej prozy współczesnej i jej przekładów na język rosyjski. Anna Podstawka (Uniwersytet Śląski) w referacie *Mechanizmy spójnościowe wybranych tekstów z zakresu prawa zobowiązań (na materiale języka polskiego i rosyjskiego)* pokazała, w jaki sposób w tekstach dokumentów osiągnięta jest eksplicytność i jednoznaczność na poziomie mechanizmów spójnościowych.

Oprócz studiów porównawczych na konferencji zaprezentowano referaty podejmujące problemy przekładu. W wystąpieniu Katarzyny Dembskiej (Uniwersytet Mikołaja Kopernika) pod tytułem *Czeskie feminatywy zawodowe i ich polskie ekwiwalenty przekładowe* poruszone zostały problemy normy językowej i użytkowej w tłumaczeniach tekstów publicystycznych oraz powszechności tworzenia form żeńskich od męskich. Wykorzystanie czeskiego korpusu równoległego Intercorp do zgromadzenia par ekwiwalentów pozwoliło poddać analizie formy nierejestrowane przez słowniki języka polskiego takie jak „ministra”, „prezydentka” oraz „kierowczynie”. Kolejny referat z dziedziny przekładu pod tytułem *Polskie ekwiwalenty przekładowe chorwackiego przyminka „usprkos”* wygłosiła Sybilla Daković (Uniwersytet Wrocławski). Analiza o charakterze konfrontatywnym przedstawiała fragment korpusu równoległego opierającego się na tekstach literatury współczesnej i składającego się z chorwackich oryginałów oraz ich polskich tłumaczeń. W nurcie badań pragmatyngwistycznych sytuowało się wystąpienie Anny Paszkowskiej-Wilk (Uniwersytet Śląski) pod tytułem *Polskie formy adresatywne w rosyjskich przekładach filmowych*. Autorka poddała analizie formy adresatywne obecne w polskim serialu telewizyjnym *Tajemnica twierdzy szyfrów* i w jego rosyjskim tłumaczeniu, ustalając, w jaki sposób i w jakim stopniu zaproponowane tłumaczenie przekazuje informacje o narodowości bohatera, miejscu w hierarchii wojskowej oraz relacjach łączących bohatera z innymi postaciami filmowymi.

Na Forum nie brakowało również analiz semantycznych prowadzonych na materiale jednego języka. Swietłana Biczak (Uniwersytet Śląski) odczytała referat pod tytułem *Языковая игра на лексическом уровне в произведениях писателя-сатирика М. Жванецкого*, w którym omawiała funkcje autorskich neologizmów i neosemantyzmów w utworach satyrycznych Michaiła Żwanieckiego. Tematyki gier słownych dotyczył także referat Alicji Mrózek (Uniwersytet Śląski) pod tytułem *Innowacje frazeologiczne we współczesnej aforystyce rosyjskiej*. Prelegentka omówiła klasyfikację innowacji frazeologicznych i jej przydatność do analizy semantycznej aforyzmów. Jaśmina Śmiech (Uniwersytet Śląski) w referacie *Struktura komunikatu audiowizualnego a wartościowanie* poddała analizie rosyjskie filmy animowane, w których warstwa wizualna pod względem wartościowania stoi w sprzeczności z komunikatami werbalnymi lub aktualizuje konotacje zmieniające wartościujący sens przekazu. Jakub Musialik (Uniwersytet Śląski) przedstawił referat *Świat zza krat. Język i psychologia rzeczywistości więziennej (na materiale rosyjskiego żargonu przestępczego)*, w którym rekonstruował językowy obraz rzeczywistości więziennej na tle badań psychologicznych. Bożena Bolesta-Wrona (Uniwersytet w Białymstoku) w referacie *Названия часов на базе имен античных богов, как рекламные имена* omówiła nazwy zegarków rosyjskich, wykazując ich funkcję reklamową.

Pośród wystąpień znalazły się także opracowania diachroniczne. Anna Iacovou (Uniwersytet Łódzki) przedstawiła interdyscyplinarny referat pod tytułem *Rosyjskie nazwy zawodowe w łódzkich dokumentach archiwalnych z przełomu XIX/XX wieku* bogaty w informacje historyczne na temat struktury zawodowej Ziemi

Łódzkiej początku dwudziestego wieku oraz przedstawiający ciekawe formy językowe powstałe w wyniku niedostatecznej znajomości języka rosyjskiego przez osoby sporządzające dokumenty. Iryna Protsyk (Uniwersytet Narodowy „Akademia Kijowsko-Mohylańska”) odczytała referat z dziedziny onomastyki pod tytułem *Dynamika zmian nazw ukraińskich drużyn piłkarskich z perspektywy historycznej*, w którym wykazywała związek między nazwami klubów piłkarskich a wydarzeniami społeczno-politycznymi w historii Ukrainy, ukazując wpływ na procesy nominacji czynnika narodowego, totalitarnego, posttotalitarnego oraz komercyjnego. Agata Skurzevska (Uniwersytet Jagielloński) w referacie *Українсько-англійський словник С.Н. Андрусyshena* porównała zawartość słownika ukraińsko-angielskiego z 1955 roku napisanego przez kanadyjskiego slawistę ukraińskiego pochodzenia Constantina H. Andrusyshena z zasobem leksykalnym współczesnego języka ukraińskiego. Dorota Głuszak (Uniwersytet im. M. Curie-Skłodowskiej) przedstawiła referat *О полонизмах в письменности XVII века (на материале „Вестей-Курантов”)*, traktujący o procesie adaptacji wyrazów, które do języka rosyjskiego weszły bezpośrednio z polszczyzny lub za jej pośrednictwem. Analiza wariantów fonetycznych i graficznych wyrazu służyła ustaleniu drogi zapożyczenia.

Uczestnicy konferencji wysłuchali także wystąpień omawiających nowe zjawiska w języku rosyjskim oraz w języku polskim. Zdeňka Nedomová (Uniwersytet w Ostrawie) odczytała referat pod tytułem *Динамические изменения несклоняемых существительных в современном русском языке* poświęcony rzeczownikom nieodmiennym obcego pochodzenia w języku rosyjskim. Na przykładzie terminologii gastronomicznej i sportowej zostały w nim przedstawione zmiany w nabywaniu przez zapożyczone rzeczowniki nieodmienne rodzajów morfologicznych dawniej i obecnie. Maciej Walczak (Uniwersytet Śląski) w referacie *Несколько замечаний о произношении современной польской молодежи* przedstawił tezę dotyczące osobliwości wymowy głosek miękkich przez młodych Polaków.

Spotkanie slawistów z kraju i zagranicą było okazją do wymiany poglądów oraz doświadczeń badawczych. Stworzyło możliwość zapoznania się z kierunkami badań prowadzonymi przez różne ośrodki slawistyczne. Przedstawione referaty reprezentowały zarówno tradycyjne, jak i nowe ujęcia metodologiczne. Owocne obrady pozwalają sądzić, że II Sosnowieckie Forum Językoznawcze było udanym przedsięwzięciem.